

Methods of increasing the professional competence of students by organizing online training courses

Yorkin HAMRAKULOV¹

Jizzakh Polytechnic Institute

ARTICLE INFO

Article history:

Received October 2021

Received in revised form

15 October 2021

Accepted 20 November 2021

Available online

15 December 2021

ABSTRACT

This article provides information about professional competence through the organization of online courses in the higher education system. The possibilities of organizing mass open courses aimed at improving professional skills are analyzed. The influence of the material and technical base of the higher educational institution is considered. As well as the level of knowledge, potential and the ability of the student to assimilate the material. Improving quality indicators, skills formed to the level of a specialist in his profession.

2181-1415/© 2021 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol2-iss11/S-pp31-36>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Keywords:

online course,
material and technical base,
quality of education,
training,
education,
professional competence,
information resources,
chat,
forum,
questionnaire,
module.

Onlayn o'quv kurslarini tashkil etish orqali talabalarning kasbiy kompetensiyasini oshirish metodikasi

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

onlayn kurs,
moddiy-texnik baza,
ta'lif sifati,
ta'lif,
tarbiya,
kasbiy kompetensiya,
axborot resurslari,
chat,
forum,
so'rovnama,
modul.

Ushbu maqolada oliy ta'lif tizimida onlayn o'quv kurslarini tashkil etish va bu orqali kasbiy kompetentlikni ta'minlash, oliy ta'lif muassasasining moddiy-texnik bazasi bilim saviyalari, salohiyati va talabaning o'zlashtirishi, sifat ko'rsatkichlari, mutaxassis darajasida hosil qilgan ko'nikmalari, egallagan kasbi va iste'molchilar tomonidan mutaxassisiga bo'lgan ehtiyojning shakllanishi onlayn o'quv kurslarini tashkil etish orqali kasbiy kompetentlikni oshirishga qaratilgan ommaviy ochiq kurslar haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

¹ An assistant of the Department of "Vehicle Engineering" Jizzakh Polytechnic Institute. Jizzakh, Uzbekistan.

Методы повышения профессиональной компетентности студентов путем организации онлайн-курсов обучения

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

онлайн-курс,
материально-техническая
база,
качество обучения,
тренинг,
обучение,
профессиональная
компетентность,
информационные
ресурсы,
чат,
форум,
анкета,
модуль.

В данной статье представлена информация о профессиональной компетентности за счет организации онлайн-курсов в системе высшего образования. Проанализированы возможности организации массовых открытых курсов, направленных на повышение профессиональных навыков. Рассмотрено влияние материально-технической базы высшего учебного заведения. А также уровень знаний, потенциал и способность усвоения материала студентом. Повышение показателей качества, навыков, сформированных до уровня специалиста своей профессии.

Ayni paytda ta'limning eng muhim ustuvor vazifalaridan biri bu ta'lim oluvchi ongida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni qaror toptirish, talabaning kelgusida jamiyatda o'z o'rnnini munosib topishi uchun amaliy, hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish bilan ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarga faol kirishib ketishida muhim hisoblanadi. Ushbu vazifalar ta'lim sifati darajasini yanada ko'tarishni, malakali, raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashni hamda bu jarayonlarda axborot kommunikatsion texnologiyalari (AKT)dan foydalanish darajasini oshirishni hamda buning natijasida ta'lim va tarbiya tizimida tub sifat o'zgarishlar sodir etishni talab qiladi.

Oliy ta'lim tizimida ta'lim sifatining onlayn o'quv kurslarini tashkil etish va bu orqali kasbiy kompetentlikni ta'minlash, birinchi navbatda, oliy ta'lim muassasasining moddiy-texnik bazasi, moliyaviy ahvoli, mavjud xo'jalik shartnomalari, mablag'li ilmiy loyihibar, mavjud AKT ta'minoti, axborot resurslari, elektron ta'lim vositalariga bog'liq [7].

Bu jarayonda pedagoglarning kasbiy malakalari, bilim saviyalari, salohiyati va talabaning o'zlashtirishi, sifat ko'rsatkichlari, mutaxassis darajasida hosil qilgan ko'nikmalari, egallagan kasbi va iste'molchilar tomonidan mutaxassisiga bo'lgan ehtiyojning shakllanishi masalaning yana bir muhim jihatlaridan biridir. Shuningdek, iste'molchining (ish beruvchi) mutaxassis sifatiga qo'yadigan talab va takliflarini inobatga olinishi ham juda katta ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 21-noyabrdagi "Oliy ta'lim muassasasida sirtqi (maxsus sirtqi) va kechki (smenali) ta'limni tashkil etish tartibi to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida"gi 930-sون Qarorida mustaqil hamda masofadan turib ta'lim berish belgilangan. Joriy etilgan ommaviy ochiq onlayn kurs mazkur Qarorni amaliyatga tatbiq qilishda katta ahamiyatga ega [9].

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Ta'lim muassasalarida elektron ta'limni joriy etish markazi loyihibar amalgaladidi. Ma'lumot o'rnida 150 dan ortiq platformalarni tahlil qilib, eng maqbul variantni tanladi. Ma'lumot o'rnida yana shuni aytish mumkinki, xalqaro reytingda ushbu platforma birinchi o'rinda turadi.

Onlayn o'qitish kursini tashkil qilish uchun mo'ljallangan platformada barcha zaruriy elementlar yaratilgan. Xususan, ma'ruza, test, topshiriq, chat, forum, so'rovnoma, glossariy, teskari aloqa va vebinar shular jumlasidandir. Shuningdek, foydalanuvchilarga

qulaylik yaratish maqsadida platformani ijtimoiy tarmoqlar bilan integratsiyasi amalga oshirildi. Ushbu platforma kelajakda o'qituvchi va professorlarga o'zlarining ommaviy ochiq onlayn kurslarini yaratish imkonini bersa, tinglovchilarga mustaqil ravishda ta'lif olish imkoniyatini beradi.

Hozirda ommaviy ochiq onlayn platformasiga "Media va axborot savodxonligi" o'quv kursi kiritilgan. O'quv kursi axborot manbalarini aniqlash, tahlil qilish, zamonaviy media ta'liming mazmun-mohiyati, asosiy jihatlari, media va an'anaviy matnlarni o'qish, media matnlarni yaratish hamda kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ularni uzatish metodlarini batafsil o'rgatadi. Endi mooc.edu.uz sayti yana yangi o'quv kurslari bilan to'ldirib boriladi.

Ushbu ta'lif portalining barpo qilinishi bilan bog'liq loyiha YUNESKOning O'zbekistondagi vakolatxonasi va Buyuk Britaniyaning O'zbekistondagi elchixonasi bilan hamkorlikda Respublikamiz bo'ylab o'rta maxsus kasb-hunar ta'limi tizimi o'qituvchilarining "**Media va axborot savodxonligi**" mavzusi doirasida bilimlarini rivojlantirish maqsadida 2017-yilning iyun-avgust oylari mobaynida seminar-treninglar o'tkazilishidan boshlandi.

O'tkazilgan seminar-treninglar natijasida 350 dan ortiq o'qituvchilar **media va axborot savodxonligi** bo'yicha o'z bilimlarini yanada boyitib rivojlantirdilar. Mazkur harakatlarning davomi sifatida mamlakatimizda mooc.edu.uz onlayn ta'lif portali faoliyat boshlab, ilk bor "Media va axborot savodxonligi" mavzusida ommaviy onlayn ochiq kurs (ommaviy onlayn ochiq kurs, inglizcha MOOS-massive online open course) joriy etdi va ushbu onlayn ta'lif portalining yaqin kelajakda Respublikadagi barcha oliy ta'lif muassasalari kurslarini qamrab olishi maqsad qilingan. Coursera, Khanacademy, Udemy, edX ommaviy onlayn ochiq kurs portallari singari mooc.edu.uz portalidan foydalanish uchun ham ro'yxatdan o'tish lozim bo'ladi va bu jarayonni Facebook, Google, Microsoft sahifalaridagi akkauntlar orqali ham amalga oshirish mumkin. Portaldagi menu va ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarida shakllantirilgan.

Media va axborot savodxonligi bugungi kunga kelib, har bir fuqaroga kerak bo'lgan eng muhim ko'nikmalardan biriga aylandi. Axborot qabul qiluvchilar (ota-onalar, yoshlar, talabalar va barcha insonlar) soxta yangiliklar, propaganda, mish-mishlar, shov-shuvlar, satira va turli xil reklama xabarlarining doimiy hujumi ta'sirida bo'lgan hozirgi vaziyatda aniq dalillarga asoslangan ishonchli axborotni uydirmalardan ajratish borgan sari murakkablashib bormoqda. Ushbu 6 haftalik ochiq onlayn kursda o'quvchilarda ishonchli axborot manbalarini aniqlash, tahlil qilish va tanlash ko'nikmalarini rivojlantirish, zamonaviy media ta'liming mazmuni va mohiyati, asosiy jihatlari, media va an'anaviy matnlarni o'qish, media matnlarni yaratish hamda kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ularni uzatish metodlari batafsil yoritilgan. Shuningdek, global axborot maydoni orqali uzatilayotgan axborotlarni tushunish, tahlil etish, tanqidiy nuqtayi nazardan baholash, milliy axborot xavfsizligini ta'minlash kabi qator dolzarb masalalar o'z ifodasini topgan.

Kurs tarkibi quyidagi 6 moduldan iborat:

1-modul	Media va axborot savodxonligiga kirish
2-modul	Media va axborot savodxonligining jamiyatdagi o'rni
3-modul	Media va axborot tahlili
4-modul	An'anaviy mediadan zamonaviy media sari
5-modul	Media matnlarni loyihaloh va yaratish
6-modul	Virtual olam va yoshlar

Bu portalning barpo etilganligi Respublikamizda oliy ta'lim jarayonining rivojlanishida, uning jahon andozalariga hamohangligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ushbu portal o'rganuvchilar uchun qulayliklar yaratishi bilan bir qatorda kelgusida professor-o'qituvchilarning o'z-o'zini ish bilan ta'minlash, o'z bilimlarini tovarga aylantira olish imkoniyatlarini yaratadi.

Professor-o'qituvchilarning portal yordamida o'z auditoriyalarini dunyo bo'ylab kengaytirishlari imkoniyati mavjud bo'lib, bundan qay darajada foydalanish ularning soha bo'yicha bilimlarining mukammalligi, kompyuterdan foydalanish savodxonligi bilan birga xorijiy tillarni bilish darajalari, xususan, hozirgi kunda dunyo tili sifatida amal qilayotgan ingliz tilini bilish darjasini bilan bog'liq bo'ladi. Oliy ta'lim tizimini tubdan isloh qilish bo'yicha keng miqyosdagi ishlarning amalga oshirilishi natijasida bugungi kunda mamlakatimiz oliy ta'lim muassasalari salohiyatlari, ilmiy va pedagogik tarkibga, zamonaviy o'quv-dasturiy asosga, moddiy-texnik baza va o'quv-ilmiy laboratoriyalarga ega bo'lgan ta'lim maskanlari sifatida samarali faoliyat ko'rsatmoqda.

Yangi tahrirdagi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun mamlakatimizda malakali kadrlar tayyorlashning yangi, bugungi kun talablariga to'la javob beradigan samarali milliy modelini yaratishda muhim omil bo'ldi. Ushbu tizim ta'lim sohasini tubdan isloh qilish, ta'limni yagona o'quv-ilmiy ishlab chiqarish majmuasi sifatida kompleks rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, oliy malakali ilmiy va ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash va attestatsiyadan o'tkazish tizimini "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun doirasida amalga oshirilayotgan ta'lim tizimidagi o'zgarishlarning mantiqiy davomi sifatida bosqichma-bosqich isloh qilinmoqda.

Oliy ta'lim muassasalarining rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimi yanada takomillashtirilmoqda. Xususan, oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining malakasini oshirish masalasiga qaratilayotgan e'tibor samarasini o'laroq, o'tgan yillarda mamlakatimizda oliy o'quv yurtlari pedagogik jamoasi salohiyatini oshirishga xizmat qiluvchi malaka oshirish mexanizmi tubdan isloh etildi.

Professor-o'qituvchilarning nufuzli xorijiy oliy ta'lim muassasalarida malakasini oshirishning yana bir yo'li sifatida ham Coursera, Khanacademy, Udemy, edX kabi ommaviy onlayn ochiq kurslardan foydalanish imkoniyatini qayd etish mumkin. Buni amalga oshirish uchun OTMda maxsus ishchi guruh shakllantirilishi mumkin va bu guruh professor-o'qituvchilarning mutaxassisligidan kelib chiqqan holda ommaviy onlayn ochiq kurs tomonidan taklif etilayotgan kurslarni o'rganib chiqib, uning mamlakatimiz davlat ta'lim standartiga mosligi va hozirgi paytda qay darajada dolzarbligini aniqlab berishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ommaviy onlayn ochiq kursdan foydalanib, professor-o'qituvchilarning malakasini oshirish iqtisodiy jihatdan va vaqt jihatdan afzalligi bilan bir qatorda, professor-o'qituvchilarda ommaviy onlayn ochiq kurs orqali ta'lim berish metodlari bo'yicha bilimlarni ham shakllantirishi bilan ahamiyatlidir.

Ommaviy onlayn ochiq kurs orqali olingan kurslar metodologiyasidan o'rgangan holda professor-o'qituvchi kelgusida mooc.edu.uz kabi ommaviy onlayn ochiq kurs portalidan foydalanib, o'zining onlayn kursini dastlab Respublika bo'y lab joriy qilib va uni rivojlantirib, keyinchalik dunyo miqyosida tashkil etishi mumkin bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёевнинг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармонида кўрсатилган 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йуналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси.
2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. Мирзиёевнинг 2017 йил 22 декабрдаги Олий Мажлисга Мурожаатномаси. // "Халқ сўзи". 2017 йил, 23 декабр.
3. Бегимкулов У.Ш. Замонавий ахборот технологиялари муҳитида педагогик таълимни ташкил этиш. // "Педагогик таълим" жур, – № 1, – 2004.
4. Бегимкулов У.Ш. Педагогик таълим жараёнларини ахборотлаштиришни ташкил этиш ва бошқариш назарияси ва амалиёти: Педагогика фанлари доктори. дисс. – Т., 2007. – Б. 3.
5. Вафоев Б.Р., Ибрагимова С.Б. Ахборот тизимлари ва технологиялари. Ўқув-услубий қўлланма. – Т.: ЎзДЖТИ, 2015. – Б. 190.
6. Мирсолиева М.М. "ОТМда ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни модернизациялаш ва инновацион таълим технологияларини жорий этиш". Модул. Т.: БИММ, 2015.
7. Iskandarovich U.I. (2021). Theoretical Fundamentals of Introduction of Electronic Educational Tools to the Educational Process. Central asian journal of theoretical & Applied sciences, 2(1), 1-7.
8. Kuziev S.S. (2019). Practical and methodological bases of technology in creating electronic educational resources reserves. Scientific Bulletin of Namangan State University, 1(3), 326–329.
9. Умиров И. (2021). Таълим жараёнида электрон таълим воситаларини қўллашнинг педагогик-психологик омиллари. Academic research in educational sciences, 2(2).
10. Sobirovich S.S. & Allakulovich N.U. (2020). The implementation of integration in specific and general professional sciences-as a pedagogical problem. PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology, 17(6), 3217–3224.
11. Нуруллаев У.А. (2021). Ўқитишнинг муаммоли шакли ва унинг ўқув жорий этишнинг назарий-методик жиҳатлари. Academic research in educational sciences, 2(2).
12. Эрназаров А.А. (2019). Необходимость применения систем автоматизированного проектирования при обучении студентов инженерных специальностей высших учебных заведений. Вестник науки, 1(11), 20–26.
13. Турматов Ж.Р. & Аскаров И.б. (2020). Динамическая оценка исследовательской компетенции студентов. Общество, (1), 87–89.
14. Askarov I.B. (2017). Basic stages of training to research activity future professional education teachers. Eastern European Scientific Journal, (5).
15. Аскаров И.Б. (2017). Основные подходы и принципы подготовки будущих педагогов профессионального обучения к исследовательской деятельности. Актуальные научные исследования в современном мире, (2-6), 25–32.

16. Аскarov И.Б. (2017). Управление и планирование процессом формирования исследовательских умений и навыков будущих преподавателей профессионального образования. Школа будущего, (2), 10–15.
17. Бегматов Б.Я. (2020). Техника олий таълим муассасаларида талаба амалиёти тадқиқи. Academic research in educational sciences, (3).
18. Аскarov И.Б. (2016). Подготовка к исследовательской деятельности будущего педагога профессионального обучения. In Педагогическое мастерство (PP. 39-42).
19. Бегматов Б. (2021). Техника олий таълим муассасалари талабаларининг касбий мослашиш жараёнини амалиётнинг аҳамияти. Academic research in educational sciences, 2(10), 932–938.
20. Daniyarovna H.S. (2021). The Contents of Students' Independent Education and Methods of Implementation. Psychology and Education Journal, 58(2), 1445–1456.